

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

ПОГОДЖЕНО

на засіданні вченої ради факультету
історії та права

Протокол № 7 від «25» лютого 2020 року

Декаан Л.М.Філоретова
(підпис)

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедри

державно-правових дисциплін та адміністративного права

Протокол № 7 від «25» лютого 2020 року

Завідувач кафедри Є.Ю.Соболь

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ЦДПУ імені Володимира Винниченка

від «25» березня 2020 року № 43-ун

Ректор О.А. Семенюк

Обговорено і затверджено

на засіданні кафедри

галузевого права та правоохоронної діяльності

Протокол № 8 від «10» лютого 2020 року ,

Завідувач кафедри В.М.Кондратенко

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

з Теорії держави і права та конституційного права України

(назва конкурсного предмету)

для осіб, які вступають на 1, 2, 3 курси

денної/заочної форми навчання

**на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста,
або ступеня (рівня) бакалавра, або вищого ступеня (рівня) вищої освіти,
або якщо ступінь бакалавра або вищий ступінь здобувається не менше одного
року та виконується в повному обсязі індивідуальний навчальний план**

для здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

зі спеціальності **081 «Право»**

1. Пояснювальна записка

Мета вступного випробування – перевірка здатності до опанування освітньої програми ступеня вищої освіти «бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, або ступеня (рівня) бакалавра, або вищого ступеня (рівня) вищої освіти, або якщо ступінь бакалавра або вищий ступінь здобувається не менше одного року та виконується в повному обсязі індивідуальний навчальний план

Порядок проведення вступного випробування – письмово.

Структура екзаменаційного білету. Екзаменаційний білет складається з трьох питань: одне питання з теорії держави, друге з теорії права, третє – з конституційного права.

Структура екзаменаційної оцінки. Загальна кількість балів – 200, з яких: по 60 балів можна отримати за перше та друге питання білету, 80 балів – за третє. Мінімальний прохідний бал – 100.

Час виконання завдання – 1,5 астрономічні години.

2. Зміст програми

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Вступ до теорії держави і права

Зміст теми:

Поняття та система науки. Природничі та суспільні науки. Правознавство – сукупність наук про право. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук. Предмет теорії держави і права. Методологічне значення теорії держави і права. Філософські, загальні, спеціальні та приватні методи теорії держави і права. Принципи теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Значення вивчення теорії держави і права для підготовки професійних юристів.

Тема 2. Держава. Державна влада і держава

Зміст теми:

Причини та умови виникнення держави. Зміна первісних економічних систем: три великі розподіли праці. Економічні, політичні, соціальні та географічні передумови виникнення держави. Східний та західний шляхи виникнення держави.

Особливості виникнення права.

Основні теорії походження держави та права: теологічна, патріархальна, суспільного договору і природного права, насильства, матеріалістична, органічна, технократична, космічна.

Значення поняття держави в юриспруденції (історичний генезис розуміння поняття держави). Розмаїття поглядів на визначення держави. Держава в юридичному, соціологічному, біологічному та нормативному аспектах.

Визначення сутності держави – класовий та загально-соціальні підходи. Основні ознаки держави. Публічна влада як ознака держави, її відмінність від влади додержавного суспільства. Апарат управління та апарат примусу – складові публічної влади.

Поняття території держави. Фактична та юрисдикційна територія держави. Територія у широкому та вузькому розумінні.

Поняття та структура суверенітету держави. Внутрішній та зовнішній суверенітет. Суверенітет народу та суверенітет нації. Ознаки державного суверенітету України. Випадки обмеження державного суверенітету. Право як ознака держави. Система податків, прямі та непрямі податки. Державні атрибути. Герб, гімн, пам'ятні дати.

Влада – явище соціальне. Сутність влади. Соціальна (публічна) влада. Державна влада різновид соціальної. Співвідношення політичної та державної влади, державної влади і держави. Поняття і методи здійснення державної влади. Єдність і поділ влади.

Тема 3. Функції держави

Зміст теми:

Поняття та головні ознаки функцій держави.

Взаємозалежність актуальних проблем, що постають перед державою, завдань та функцій держави.

Класифікація функцій держави. Види функцій держави.

Основні внутрішні функції держави. Напрями реалізації економічної функції у державах із ринковою економікою. Напрями реалізації соціальної функції держави. Напрями реалізації політичної функції. Напрями реалізації культурно-ідеологічної функції. Напрями реалізації екологічної функції. Напрями реалізації правоохоронної функції. Основні напрями реалізації функції оподаткування.

Основні зовнішні функції держави (оборонна, дипломатична, економічного співробітництва, підтримка світового порядку, культурного співробітництва, вирішення глобальних проблем сучасності).

Правові та організаційні форми здійснення функцій держави.

Тема 4. Механізм та апарат держави

Зміст теми:

Механізм держави. Його основні складові. Ознаки, що відрізняють підприємства та установи від органів держави.

Поняття державного апарату. Апарат держави у вузькому та широкому розумінні. Ознаки державного апарату. Основні форми діяльності державного апарату.

Принципи діяльності державного апарату.

Поняття державного органу. Спеціальні ознаки, що відрізняють державні органи від інших організацій. Види державних органів за способом їх утворення, характером державної діяльності, часом діяльності, її територією, складом та характером компетенції.

Структура державного апарату. Розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову.

Тема 5. Форма держави

Зміст теми:

Поняття форми держави. Історичний генезис, розуміння форм держави. Форми держави у поглядах мислителів минулого (Аристотель, Платон, Т. Мор, Т. Кампанелла, Н. Макіавелі).

Поняття форми правління. Форми правління в сучасних державах: монархії та республіки. Види монархій та республік.

Поняття форми державного устрою. Форми державного устрою в сучасних державах: проста (унітарна) та складна. Федерації та їх види. Поняття конфедерації. Поняття адміністративно-територіального розподілу та його принципи.

Поняття державно-правового режиму, його різновиди. Характеристика демократичного режиму. Види недемократичних режимів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ ПРАВА.

Тема № 1. Поняття і сутність права

ЗМІСТ ТЕМИ:

Праворозуміння, суб'єкти, об'єкти та типи праворозуміння. Матеріалістичне та ідеалістичне праворозуміння. Природно-правова та позитивістська концепції. Історична школа права. Нормативізм, психологізм, соціологізм. Ліберально-юридичний тип праворозуміння. Розмаїття підходів до визначення терміна "право". Позитивне (юридичне право). Ознаки юридичного права: державно-вольовий характер; нормативність; владно-регулятивний характер; загальнообов'язковість; зв'язок з державним примусом; формальна визначеність; системність. Сутність права. Формальна та змістовна сторони сутності права. Принципи права. Загальносоціальні та спеціально-юридичні принципи права. Загальні принципи, галузеві принципи, міжгалузеві принципи права, принципи окремих правових інститутів. Функції права. Загальносоціальні та спеціально-юридичні функції права. Регулятивна та охоронна функції права. Соціальна цінність права. Інструментальна цінність права. Власна цінність права. Структура права. Поділ права на об'єктивне і суб'єктивне, приватне і публічне, матеріальне і процесуальне.

Тема №2. Норми права

ЗМІСТ ТЕМИ:

Поняття норми права. Норма права як елемент права. Норма права як загальнообов'язковий стандарт поведінки. Ознаки правових норм. Види правових норм. Норми права за функціональним призначенням. Відправні норми. Норми-принципи, норми-дефініції, визначально-установчі норми, норми-основи. Норми – правила поведінки. Регулятивні та охоронні норми. Норми права за предметом правового регулювання. Матеріальні та процесуальні норми. Норми права за методом правового регулювання. Імперативні, диспозитивні, заохочувальні, рекомендаційні норми. Норми публічного та приватного права. Уповноважуючі, зобов'язуючі, забороняючі норми. Норми права за юридичною силою. Абсолютно визначені та відносно визначені норми. Норми права за дією у часі, просторі, за колом осіб.

Структура правової норми. Гіпотеза, види гіпотез. Диспозиція, види диспозицій. Санкція, види санкцій.

Зовнішній вираз правових норм. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта. Простий, відсильний та бланкетний способи викладення норм права.

Тема № 3. Система права та система законодавства. Систематизація законодавства

Зміст теми:

Поняття системи права, її структурні елементи. Засади, принципи побудови та функціонування системи права. Предмет та метод правового регулювання як підстава розподілу права на галузі та інститути. Норма права, інститут права, галузь права.

Поняття і зміст системи законодавства, її співвідношення із системою права. Система законодавства України. Загальна характеристика галузей права.

Поняття і зміст систематизації законодавства. Види систематизації законодавства. Облік нормативно-правових актів. Принципи організації обліку законодавства, види обліку. Інкорпорація законодавства, принципи інкорпорації, види інкорпорації. Консолідація законодавства. Кодифікація законодавства. Ознаки кодифікації, вид кодифікації, види кодифікаційних актів, кодекс, основи законодавства, статут.

Тема № 4. Форми (джерела) права.

Зміст теми:

Поняття форм (джерел) права. Співвідношення категорій "форма" та "джерело" в юриспруденції. Основні види джерел права у сучасних державах. Нормативно-правовий акт, правовий звичай, правова доктрина, загальні принципи права, релігійні тексти. Нормативно-правовий акт – основна форма права України. Види нормативно-правових актів. Юридична сила нормативно-правових актів. Закон, види законів. Конституція, конституційний закон, кодекс, звичайний закон, поточний закон, спеціальний закон, оперативний закон, постійний, тимчасовий, надзвичайний закон, органічний закон. Підзаконний акт, його види. Межі дії нормативно-правових актів. Дія нормативно-правового акта у часі, просторі та за колом осіб, зворотна дія закону, переживання закону.

Тема № 5. Правотворчість.

Зміст теми:

Природа та призначення правотворчості. Загальні та спеціальні принципи правотворчості, функції правотворчості, види та стадії правотворення.

Тема № 6. Систематизація законодавства.

Зміст теми:

Поняття системи права, її структурні елементи. Засади, принципи побудови та функціонування системи права. Предмет та метод правового регулювання як підстава розподілу права на галузі та інститути. Норма права, інститут права, галузь права.

Поняття і зміст системи законодавства, її співвідношення із системою права. Система законодавства України. Загальна характеристика галузей права.

Поняття і зміст систематизації законодавства. Види систематизації законодавства. Облік нормативно-правових актів. Принципи організації обліку законодавства, види обліку. Інкорпорація законодавства, принципи інкорпорації, види інкорпорації. Консолідація законодавства. Кодифікація законодавства. Ознаки кодифікації, вид кодифікації, види кодифікаційних актів, кодекс, основи законодавства, статут.

Тема № 7. Правовідносини

Зміст теми:

Поняття та ознаки правових відносин, їх соціальні та юридичні властивості. Зміст і склад правовідносин. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок, їх структура. Поняття і види суб'єктів правовідносин. Правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність. Об'єкти правовідносин. Види правовідносин і критерії їх класифікації.

Юридичні факти: поняття та класифікація. Правові презумпції.

Тема № 8. Реалізація норм права . Правозастосування

Зміст теми:

Правове регулювання і реалізація норм права. Поняття реалізації норм права. Характерні риси процесу реалізації норм права. Об'єктивна та суб'єктивна сторона реалізації права. Форми реалізації норм права. Реалізація загальних правових приписів та реалізація норм –правил поведінки. Колективна

та індивідуальна форми реалізації норм права. Прості та складна форми реалізації норм права. Додержання виконання, використання норм права як форми їх реалізації.

Застосування норм права як особлива форма їх реалізації. Функції, види та ознаки правозастосування. Принципи та вимоги до правильного застосування норм права. Основні випадки, що потребують реалізації норм права у формі застосування. Стадії застосування норм права. Правозастосовний акт: поняття та види. Вимоги до правозастосовного акта. Співвідношення нормативного та правозастосовного акта.

Прогалини у законодавстві. Причини прогалин у законодавстві. Усунення прогалин. Шляхи подолання прогалин: аналогія закону та аналогія права, їх особливості та можливості використання при реалізації норм різних галузей права.

Тема № 9. Тлумачення норм права

Зміст теми:

Поняття, необхідність та загальна характеристика тлумачення норм права. Процеси (стадії тлумачення). З'ясування та роз'яснення змісту правових норм.

Способи тлумачення норм права. Граматичний, логічний, спеціально-юридичний, історико-політичний, систематичний, цільовий способи тлумачення норм права. Види тлумачення за обсягом. Буквальне, розширювальне, обмежувальне тлумачення. Принципи тлумачення. Види тлумачення. Види тлумачення норм права за суб'єктами. Офіційне та неофіційне тлумачення. Тлумачення нормативне та казуальне, автентичне та делеговане. Тлумачення побутове, професійне та доктринальне. Акти тлумачення.

Тема № 10. Правове регулювання та його механізм.

Зміст теми:

Поняття правового впливу. Правове регулювання як різновид правового впливу на суспільні відносини, співвідношення правового впливу та правового регулювання. Ознаки правового регулювання. Предмет правового регулювання. Сфера правового регулювання та її межі. Нормативний та індивідуальний види правового регулювання. Способи та типи правового регулювання. Загальний дозвіл та загальна заборона.

Основні стадії процесу правового регулювання: етап правової регламентації суспільних відносин, етап виникнення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, етап реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, етап застосування права.

Механізм правового регулювання, його ознаки та елементи. Норми права, правовідношення, акти реалізації прав та обов'язків, акти застосування права в механізмі правового регулювання. Просте та складне правове регулювання.

Тема № 11. Правова і правомірна поведінка. Правопорушення.

Зміст теми:

Поняття правової поведінки, її ознаки, види. Характерні ознаки правомірної поведінки. Правовий вчинок, склад правового вчинку. Види правомірної поведінки. Активна, звичайна, конформна та маргінальна правомірна поведінки. Зловживання правом. Правопорушення: поняття, ознаки. Склад правопорушення. Об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона правопорушення. Види правопорушень. Злочини та проступки (делікти).

Тема № 12. Юридична відповідальність

Зміст теми:

Поняття та ознаки юридичної відповідальності. Ретроспективна (негативна) та перспективна (позитивна) юридична відповідальність. Цілі та функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Кримінальна відповідальність, конституційна відповідальність, цивільно-правова відповідальність, адміністративна відповідальність, дисциплінарна відповідальність. Підстави притягнення та звільнення від юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності

Тема № 13. Правова свідомість і правова культура

Зміст теми:

Поняття та структура правосвідомості. Класифікація форм правосвідомості за суб'єктами і глибиною відбиття правової дійсності.

Правова культура: зв'язок із загальною культурою. Види правової культури. Правова культура суспільства. Правова культура особи. Професійна правова культура. Структура правової культури суспільства.

Поняття, ознаки і функції правового виховання. Система і механізм правового виховання. Правова вихованість. Правове загальне навчання. Система правового виховання. Правовий нігілізм: джерела та шляхи його подолання.

Тема № 14. Законність і правопорядок.

Зміст теми:

Поняття законності. Ознаки законності. Основні принципи законності: верховенство закону, загальність законності, єдність розуміння та застосування законів, неприпустимість протиставлення законності й доцільності, невідворотність відповідальності за правопорушення. Вимоги законності у сфері правотворчості і реалізації права. Загальносоціальні та спеціально-соціальні гарантії законності.

Поняття правопорядку, основні ознаки, зміст та структура правопорядку. Функції та принципи правопорядку. Демократія, законність та правопорядок. Державна дисципліна.

Тема № 15. Основні правові системи сучасності.

Поняття правової системи та сім'ї правових систем.

Особливості формування континентальної (романо-германської; римської) сім'ї правових систем і правових систем, що до них прилягають (латиноамериканська, японська, скандинавська). Поняття і структура права у країнах романо-германської правової сім'ї (системи). Форми (джерела) права у країнах романо-германської правової сім'ї. Поняття загального права, основні періоди його формування. Співвідношення загального права і права справедливості. Судовий прецедент: його ознаки і співвідношення з іншими формами права. Загальне і відмінне в англійській і американській правових системах. Загальна характеристика права окремих держав, що відносяться до романо-германської правової сім'ї.

Англосаксонська (англо-американська; прецедентна) правова система (сім'я). Структура і особливості джерел англосаксонської правової системи. Розвиток і функціонування права США як приклад держави з прецедентною правовою системою. Поняття загального права, основні періоди його формування. Співвідношення загального права і права справедливості. Судовий прецедент, його ознаки і співвідношення з іншими формами права. Загальне і відмінне в англійській і американських правових системах. Загальна характеристика інших країн англосаксонської правової сім'ї.

Правові сім'ї релігійно-моральної орієнтації. Ісламське право. Мусульманська правова система. Особливості виникнення та загальна характеристика мусульманського права. Джерела мусульманського права: Коран, сунни, кіяс. Основні галузі та інститути мусульманського права. Судове право і закон. Тенденції розвитку мусульманського права у сучасних правових системах.

Сім'я традиційного (звичаєвого) права. Роль і види звичаю та звичаєвого права в становленні їх правових систем. Місце традиційних елементів в сучасних правових системах Китаю та Японії. Звичаєво-правові системи Африки. Вплив правових систем метрополій на розвиток правових систем африканських країн.

Загальна характеристика змішаної правової системи. Індуське право та особливості виникнення і розвитку. Індуське право і право Індії: спільне і відмінне у їх формуванні і перспективах розвитку. Вплив системи загального права.

Заідеологізовані правові сім'ї. Поняття соціалістичної правової системи. Відмінність соціалістичної правової системи (сім'ї) від континентальної та мусульманської. Джерела соціалістичного права. Загальна структура і особливості заідеологізованої правової системи.

4.2. ПРОГРАМА З КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Конституційне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна

Поняття та предмет Конституційного права України. Групи суспільних відносин, які складають предмет Конституційного права. Місце та роль конституційного права в системі національного права України. Співвідношення конституційного права з іншими галузями права України.

Особливості методу конституційно-правового регулювання. Імперативний, установчий, універсальний та централізований характер методу конституційного регулювання.

Поняття і предмет науки конституційного права України. Система науки конституційного права. Функції та методологія науки конституційного права. Актуальні питання науки конституційного права України на сучасному етапі.

Конституційне право України як навчальна дисципліна. Система конституційного права України як навчальної дисципліни.

Тема 2: Система конституційного права України

Поняття та складові елементи системи конституційного права України. Принципи конституційного права: загальні й спеціальні.

Інститути конституційного права: поняття, особливості, види (надінститути й підінститути, галузеві та міжгалузеві).

Конституційно-правові норми: поняття, ознаки, структура, особливості, класифікація.

Тема 3: Джерела конституційного права України

Поняття й зміст джерел конституційного права. Пам'ятки права України.

Ознаки джерел конституційного права: загальні та спеціальні. Класифікація джерел конституційного права за характером волевиявлення, змістом, формою, територією дії, часом дії, чинністю тощо.

Конституція України – основне джерело конституційного права. Акти всеукраїнського референдуму. Закони: конституційні і звичайні. Акти Конституційного Суду України. Акти Президента України. Постанови Кабінету Міністрів. Декларації, акти і конституційні договори. Акти Центральної виборчої комісії. Акти реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інші.

Юридична природа джерел конституційного права.

Тема 4: Конституція як Основний Закон держави

Поняття й основні властивості Конституції України. Конституціоналізм як загальна теорія Конституції. Основні етапи становлення Конституції України. Конституційний процес.

Класифікація конституцій. Форма і структура Конституції України. Функції конституції. Реалізація та правова охорона Конституції України. Підготовка, прийняття й зміна Конституції України.

Тема 5: Конституційно-правові відносини та конституційно-правова відповідальність

Конституційно-правові відносини: поняття, ознаки, особливості, суб'єкти та об'єкти. Юридичні факти в конституційному праві.

Конституційно-правова відповідальність: поняття, ознаки, підстави, особливості, суб'єкти, об'єкти, види та санкції. Ретроспективна (негативна) та перспективна (позитивна) конституційно-правова відповідальність.

Тема 6: Основи конституційного ладу України

Загальні засади – форма вираження основ конституційного ладу України. Поняття, сутність і ознаки конституційного ладу України. Основні принципи конституційного ладу України.

Гарантії конституційного ладу України.

Поняття державного ладу України. Ознаки Української держави. Механізм та основні функції Української держави.

Поняття і сутність суспільного ладу. Основні принципи та система суспільного ладу України.

Поняття громадянського суспільства. Конституційно-правові передумови становлення в Україні громадянського суспільства.

Конституційні засади громадянського суспільства. Правовий статус громадських об'єднань, принципи їхньої організації та функціонування. Компетенція громадських об'єднань. Правові основи контролю держави за організацією й діяльністю громадських формувань.

Конституційно-правовий статус політичних партій, умови їх створення і припинення діяльності.

Тема 7: Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.

Правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права. Поняття, структура, види та принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина.

Поняття громадянства і належність до громадянства України. Політико-правові принципи громадянства України. Підстави набуття та припинення громадянства України. Умови набуття громадянства України.

Органи, які вирішують питання, пов'язані з громадянством України та їхні компетенції. Документи, що підтверджують громадянство України.

Правовий статус іноземців в Україні. Поняття «іноземець». Види політичних режимів іноземців. Права й обов'язки іноземців. Порядок в'їзду іноземців на територію України і виїзду за її межі. Відповідальність іноземців.

Поняття та правовий статус осіб без громадянства в Україні.

Поняття й правовий статус біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, закордонних українців та іммігрантів в Україні.

Тема 8: Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні

Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод і обов'язків людини й громадянина. Покоління прав людини. Індивідуальні й колективні права.

Поняття і види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні

Система прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні. Громадянські (фізичні, особисті), політичні, економічні, соціальні (соціально-економічні), культурні (духовні) права і свободи людини й громадянина України.

Конституційні обов'язки людини й громадянина України.

Система гарантій прав, свобод та обов'язків.

Співвідношення міжнародно-правового та внутрішньодержавного регулювання прав і свобод людини та забезпечення міжнародних стандартів прав і свобод людини в Україні.

Обмеження прав людини та гарантії прав громадян України в умовах надзвичайного стану. Права, які не можуть бути обмеженими за будь-яких умов.

Тема 9: Форми безпосередньої демократії

Поняття, зміст та форми народного волевиявлення. Поняття прямого (безпосереднього) народовладдя. Основні форми безпосередньої демократії: види та загальна характеристика.

Поняття виборів. Становлення інституту виборів. Виборчі цензи. Активне та пасивне виборче право.

Виборчий кодекс України. Основні принципи виборчого права в Україні. Види виборчих систем. Виборча система України. Виборчий процес та його стадії.

Правова регламентація порядку організації та проведення виборів народних депутатів в Україні.

Правова регламентація порядку організації та проведення виборів Президента України.

Відповідальність за порушення виборчого законодавства в Україні.

Поняття і види референдумів. Всеукраїнський та місцеві референдуми. Правова регламентація порядку організації та проведення референдумів в Україні.

Інші форми безпосередньої демократії: народні обговорення, громадські слухання, народні ініціативи, збори, мітинги, походи, демонстрації тощо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 10: Теоретичні основи організації та здійснення державної влади

Державна влада як інститут конституційного права. Теорія і практика співвідношення в Конституції України принципів народного суверенітету і розподілу державної влади.

Конституційні загальні засади закріплення, організації та здійснення державної влади в Україні. Поняття, система і види органів державної влади. Концепція розподілу державної влади.

Тема 11: Конституційно-правовий статус законодавчої влади в Україні

Загальна теорія і стан парламентаризму. Парламент – Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Функції і повноваження Верховної Ради України. Установча, законодавча, контрольна функції.

Основні форми діяльності Верховної Ради України. Сесія Верховної Ради України – основна організаційно-правова форма її діяльності.

Законодавчий процес. Законодавча ініціатива. Суб'єкти права законодавчої ініціативи. Попередній розгляд законопроектів у Верховній Раді України. Порядок прийняття законів та

інших актів Верховної Ради України. Вето Президента України. Опублікування і вступ в силу актів Верховної Ради України. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України».

Поняття конституційно-правового статусу народного депутата України.

Форми діяльності, права та обов'язки народного депутата України. Депутатський запит, депутатське звернення. Основні гарантії депутатської діяльності. Відповідальність депутатів.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в механізмі забезпечення прав особи. Правовий статус, функції та повноваження Уповноваженого з прав людини. Гарантії діяльності Уповноваженого з прав людини.

Тема 12: Конституційно-правовий статус Президента України.

Загальна характеристика інституту президента як Глави держави. Обумовленість статусу глави держави формою правління. Особливості статусу Президента України. Становлення інституту Президента в Україні.

Порядок обрання Президента України. Призначення і проведення виборів Президента України. Чергові, позачергові та повторні вибори Президента України. Реєстрація кандидатів у Президенти України. Встановлення результатів виборів. Вступ на посаду Президента України.

Підстави дострокового припинення повноважень Президента України. Усунення його з поста в порядку імпичменту.

Функції та повноваження Президента України щодо представництва держави всередині країни і в міжнародних відносинах; призначення й оголошення виборів і референдумів; формування й функціонування органів державної влади; законодавчої влади; вирішення кадрових питань тощо.

Акти (укази і розпорядження) Президента України. Нормативні Укази Президента України та їхня юридична сила. Порядок вступу в силу указів і розпоряджень Президента України.

Офіс Президента України: організаційна структура, функції, повноваження.

Тема 13: Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні

Поняття виконавчої влади і система її органів.

Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади, його склад, функції та повноваження. Закон України «Про Кабінет Міністрів України». Процес призначення та повноваження Прем'єр-міністра України. Порядок формування і склад Кабінету Міністрів України.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом.

Місцеві органи державної виконавчої влади України. Місцева державна адміністрація: склад, порядок формування, повноваження, акти. Голови місцевих державних адміністрацій: правовий статус, порядок призначення та припинення повноважень. Закон України «Про місцеві державні адміністрації».

Тема 14: Судова влада та прокуратура в Україні.

Конституційно-правовий статус і соціальне призначення органів судової влади. Судова система України. Принципи її побудови та функціонування.

Конституційно-правові засади утворення й функціонування судів загальної юрисдикції. Окружні суди (суди I інстанції). Апеляційні суди. Вищі спеціалізовані суди.

Верховний Суд України: порядок формування, структура, компетенції та організація діяльності. Голова Верховного Суду України. Пленум Верховного Суду України. Закон України «Про судоустрій та статус суддів».

Функції та повноваження судів загальної юрисдикції.

Правовий статус суддів.

Правовий статус Вищої ради правосуддя та її повноваження.

Адвокатура в Україні.

Поняття правового статусу прокуратури України. Закон України «Про прокуратуру». Система і структура органів прокуратури. Принципи організації та порядок діяльності органів прокуратури. Генеральна прокуратура України.

Функції і повноваження прокуратури. Акти органів прокуратури.

Тема 15: Конституційний Суд України.

Конституційний Суд України – орган конституційної юрисдикції в Україні. Закон України «Про Конституційний Суд України».

Порядок формування і склад Конституційного Суду України. Вимоги до кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України. Статус судді Конституційного Суду України. Гарантії його незалежності й недоторканності.

Функції та повноваження Конституційного Суду України.

Порядок діяльності Конституційного Суду і процедури розгляду ним справ. Форми звернення до Конституційного Суду України. Поняття та суб'єкти конституційного подання. Конституційне звернення. Порядок звернення до Конституційного Суду України.

Конституційна скарга: поняття, суб'єкти, вимоги, терміни.

Порядок розгляду справ Конституційним Судом. Акти Конституційного Суду та їх юридичне значення.

Тема 16: Територіальний устрій України

Поняття, принципи та форми територіального устрою. Поняття та форма територіального устрою України. Ознаки України як унітарної держави.

Поняття, система та принципи адміністративно-територіального устрою України. Особливості статусу міст Києва та Севастополя.

Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим (далі АРК) у складі України. Законодавство, яке регулює правовий статус АРК. Конституція АРК. Розподіл владних повноважень між Україною та АРК.

Порядок формування, функції та повноваження Верховної Ради АРК. Порядок формування, статус та компетенції Ради Міністрів АРК.

Забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України.

Тема 17: Конституційно-правовий статус місцевого самоврядування в Україні

Поняття місцевого самоврядування. Міжнародно-правове регулювання питань місцевого самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Конституція України про місцеве самоврядування. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Територіальна основа, принципи і система місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада як єдине джерело і безпосередній носій місцевого самоврядування.

Представницькі органи місцевого самоврядування й порядок їх формування. Компетенція місцевих рад і організація їхньої роботи. Акти місцевих рад. Голова місцевої ради: порядок обрання, повноваження, акти. Виконкоми місцевих рад, їхній склад, повноваження і порядок формування.

Організаційно-правова та матеріально-фінансова основи місцевого самоврядування. Правові основи взаємовідносин органів місцевого самоврядування з державними органами. Підлеглисть органів місцевого самоврядування з питань здійснення делегованих повноважень.

Гарантії місцевого самоврядування. Відповідальність органів, службових та посадових осіб місцевого самоврядування. Підстави і порядок дострокового припинення повноважень органів місцевого самоврядування.

3. Критерії оцінювання

Кількість балів	Характеристики відповіді
180-200	<p>Абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ знає основні положення з теорії держави і права та конституційного права України; ▪ репродуктивно відтворює частину теоретичного матеріалу; ▪ аналізує нормативно-правову базу на середньому рівні, допускає суттєві правові помилки при її тлумаченні; ▪ не усвідомлює повною мірою сутність сучасних політико-правових процесів, не вміє правильно використовувати теоретичні знання для їх юридичного аналізу; ▪ вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, висновки; ▪ не може використовувати чинне законодавство самостійно, потребує допомоги викладача; ▪ виявляє мінімальні знання юридичної термінології, допускає суттєві неточності у формулюваннях; ▪ не може відповідати на питання самостійно, потребує допомоги викладача; ▪ відповідь неповна, неточна, містить суттєві помилки.
140-179	<p>Абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ має фрагментарні знання з Теорії держави і права та Конституційного права України; ▪ переважно не може посилатися на чинне законодавство самостійно; ▪ виявляє низький рівень знань юридичної термінології, допускає суттєві помилки у формулюваннях; ▪ не може самостійно використовувати знання для пояснення політико-правових процесів, робити висновки, узагальнення; ▪ відповідає на поставлені питання за допомогою викладача; ▪ загалом відповідь є задовільною, однак, містить значну кількість суттєвих недоліків, помилок.
100-139	<p>Абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ має фрагментарні знання, не володіє знаннями з окремих тем, не може їх відтворити; ▪ переважно, не розуміє сутність сучасних політико-правових процесів, не вміє їх пояснити, не може використовувати для цього теоретичні знання, положення чинного законодавства; ▪ за допомогою викладача може відтворити незначний обсяг навчального матеріалу, допускає при цьому принципові помилки; ▪ не може аналізувати та використовувати нормативно-правову базу, ▪ практично не знає юридичної термінології.

Кількість балів	Характеристики відповіді
0-99	<p>Абітурієнт:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ не володіє знаннями з переважної більшості тем, не може відтворити основну частину матеріалу програми з Теорії держави та права і Конституційного права України; ▪ не орієнтується в системі чинного конституційного законодавства, не може, навіть за допомогою викладача, використовувати положення нормативно-правових актів для аналізу політико-правових процесів, вирішення правових задач; ▪ не володіє юридичною термінологією; ▪ відповідь в цілому відзначається низьким рівнем компетентності, відсутня здатність викласти матеріал на елементарному рівні.

4. Рекомендована література

4.1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ

Нормативна:

1. Конституція України (Основний закон) .- К., 1996.
2. Декларація про державний суверенітет України. К., 1991.
3. Акт проголошення незалежності України// Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502.
4. Декларація прав національностей України// Відомості Верховної Ради України 1991. № 53. Ст. 799.
5. Закон України «Про всеукраїнський та місцевий референдум» // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 33. Ст. 443 зі змінами та доповненнями станом на 11.07.2001.
6. Закон України “Про правонаступництво” // Відомості Верховної Ради України 1991, № 46, ст.617
7. Закон України “Про заснування поста Президента і внесення змін і доповнення в Конституцію України” Відомості Верховної Ради України 1991, № 33, ст.445
8. Закон України “Про вибори Президента” // Відомості Верховної Ради України 1999 р., № 14, ст. 81
9. Закон України “Про державний кордон” // Відомості Верховної Ради України 1992, № 2, ст. 5, 443 зі змінами та доповненнями станом на 11.07.2001.
10. Закон України “Про збройні сили” Відомості Верховної Ради України 1992, № 9, ст.108, 443 зі змінами та доповненнями станом на 19.06.2003
11. Закон України “Про відповідальність за створення не передбачених законодавством військових чи інших збройних формувань” Відомості Верховної Ради України 1991, № 47, ст.650
12. Закон України “Про державну службу” Відомості Верховної Ради України // Право України 1994 г., № 3-4, зі змінами та доповненнями станом на 15.05.2003
13. Закон України “Про міліцію” Відомості Верховної Ради України 1991 р., № 4, ст. 20, , зі змінами та доповненнями станом на 15.05.2003
14. Закон України «Про очищення влади» від 16.09.2014// Відомості Верховної Ради України, 2014, N 44 (31.10.2014), ст. 2041

Базова:

1. Ведерніков Ю. Теорія держави та права: Навч пос.-4-е вид., доп. і перероб. 2005
2. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. О. Зайчука –К.,2008
3. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. В.В. Копейчикова – К., 2001
4. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: Підручник, 2008
5. Олійник А.Ю. та ін. Теорія держави і права: Навч.посіб.-К.,2001
6. Погребной И.М. Теория права :Учеб. пособ.-Х.,2003
7. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права: Навч.посіб.-К.,2001
8. Скаун О. Ф. Теорія Держави і права: Експериментальний підручник для студ. юрид. фак. пед. навч. закладів / О. Ф. Скаун, М. К. Подберезський ; Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. - Х.,1996. - 326 с.
9. Теорія держави і права: Навч.посібник/ За заг ред. С.Л. Лисенкова; В.В. Копейчикова,2004
10. Скаун О. Ф. Теорія права і держави [Текст] : підручник / О. Ф. Скаун. - Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. - 524 с.

4.2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Нормативно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р.
3. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р.
4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21.12.1965 р.
5. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р.
6. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р.
7. Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 р.
8. Конституція України від 28.06.1996 р.
9. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р.

10. Закон України «Про Комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 р.
11. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р.
12. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 р.
13. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р.
14. Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 р.
15. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 р.
16. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р.
17. Закон України «Про столицю України – місто Київ» від 15.01.1999 р.
18. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р.
19. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 р.
20. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08.07.2011 р.
21. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р.
22. Закон України «Про Державний реєстр виборців» від 22.02.2007 р.
23. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р.
24. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04. 2014 р.
25. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 07.10.2010 р.
26. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р.
27. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р..
28. Закон України «Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент)» від 10.09.2019 р.
29. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.0.2015 р.
30. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 р.
31. Закон України «Про Центральну виборчу комісію» від 30.06.2004 р.
32. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011.
33. Закон України «Про прокуратуру України» від 14.10.2014 р.
34. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991

Базова (основна) література

35. Актуальні проблеми конституційного права України: навч. посіб. / за заг. ред. проф. Олійника А. Ю. Київ, 2012. 552 с.
36. Конституція України. Науково-практичний коментар [текст] Станом на 15 травня 2018 р. / за заг. ред. Чижмарь К. І. та Лавриновича О. В. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2018. 290 с.
37. Конституційне право України: підручник / за заг. ред. В.Ф. Погорілка. Київ: Наукова думка; Прецедент, 2006. 344 с.
38. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 376 с.
39. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nsj.gov.ua/files/1562065972Конституційне%20право%20України.%20Повний%20курс.pdf>
40. Федоренко В. Л. Конституційне право України: підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.

Додаткова:

41. Виборче право України: сучасний стан та актуальні проблеми реформування (тема номера). Право України. 2013. №5.
42. Конституційне право України: академічний курс: підруч. [для студ. вищих навч. закл.] / В.О. Антонов, О.В. Батанов, Н.В. Воротіна та ін.; У 2 т. Т. 1 / НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького / Ю.С. Шемшученко (заг. ред.) . Київ: ТОВ Вид-во «Юридична думка», 2006. 800 с.
43. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. Т. 2 / за заг. ред.

Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «Юридична думка», 2008. 800 с.

44. Конституція України: сучасний стан та перспективи розвитку (тема номера). Право України. 2016. №6.

45. Курс конституционного права Украины. Том 2. Конституционный строй Украины : учебник / под ред. М.А. Баймуратова и А.В. Батанова. Одесса : Феникс, 2012. 800 с. (Серия «Энциклопедия современного конституционализма»).

46. Лемак В. Конституційне правосуддя в державах Центральної Європи: досвід для України. Право України. 2010. № 6.

47. Марцеляк О. Конституційні засади виборчого права України (загальнотеоретична характеристика). Право України. 2013. №5. С. 38-45.

48. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина: навч. посібн. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 206 с.

49. Новітній конституційний процес в Україні: питання децентралізації влади (тема номера). Право України. 2015. №11.

50. Права людини і модернізація Конституції України (тема номера). Право України. 2015. №10.

51. Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні: монографія / Кол. авторів За ред. Н.М. Оніщенко, О.В.Зайчука. Київ: ТОВ Вид-во Юридична думка, 2007. 424 с.

52. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України : акад. вид. Харків, 2009. 468 с.

53. Чикурлій С. О. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2008.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main	Сайт Верховної Ради України (законодавство)
http://pravoua.com.ua/	Сайт журналу «Право України»
http://www.ligazakon.ua/	Головний правовий портал України
http://www.ccu.gov.ua	Сайт Конституційного Суду України
Www.britannica.com	Он-лайн енциклопедія «Британіка»
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського